

ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ประชาชนอิสลาม
ต่อระบบพรรคการเมืองในจังหวัดปัตตานี



นางสาวสิวาพร ณะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-582-042-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018388.

11716042 X

PATTERN OF POLITICAL PARTICIPATION OF ISLAMIC LEADERS
TOWARD POLITICAL PARTY SYSTEM IN PATTANI PROVINCE



MISS SIWAPORN THANA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-582-042-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้เฝ้าศาสนาอิสลามต่อระบบพรรค
การเมืองในจังหวัดปัตตานี


โดย นางสาวสิวภาพร ชนะ

ภาควิชา การปกครอง

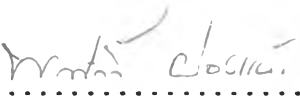
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ



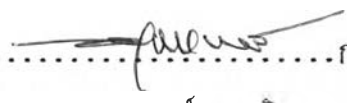
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นตัวแทนของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต


..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรานัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว)


..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจิรัตนารักษ์)

ลิวาพร ณะ : ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำศาสนาอิสลามต่อระบบพรรคการเมืองในจังหวัดปัตตานี (PATTERN OF POLITICAL PARTICIPATION OF ISLAMIC LEADERS TOWARD POLITICAL PARTY SYSTEM IN PATTANI PROVINCE)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 453 หน้า. ISBN 974-582-042-3

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำศาสนาอิสลาม 3 ระดับ คือ อิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน ในจังหวัดปัตตานีผ่านทางระบบพรรคการเมืองว่าจะมีลักษณะอย่างไรบ้าง แตกต่างหรือเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร ในแต่ละกลุ่มผู้นำศาสนา และ/หรือผู้นำศาสนาที่มีสถานภาพแตกต่างกันจะมีลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดของผู้นำศาสนาเหล่านี้ต่อระบบพรรคการเมืองไทย

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาในสองวิธีใหญ่ๆ คือ การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่างๆ กับการออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้นำศาสนาแล้วนำมาประมวลผลสรุปวิเคราะห์ การนำเสนอผลการศึกษาก็ยกมาในรูปแบบของการพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก

ผลสรุปจากการศึกษาพบว่า ผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีส่วนร่วมทางการเมืองหลายลักษณะแตกต่างกัน การมีส่วนร่วมที่สำคัญคือ การเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเลือกตั้ง เกี่ยวข้องกับผู้สมัครและพรรคการเมืองต่างๆ รวมทั้งการเป็น "หัวคะแนน" และการช่วยเหลือสนับสนุนผู้สมัครและพรรคการเมืองบางพรรค สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้นำศาสนาอิสลามเป็นบุคคลสำคัญในชุมชนท้องถิ่นในฐานะผู้นำทางศาสนา ผู้นำเหล่านี้จึงมีอิทธิพลที่จะโน้มน้าวประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งได้โดยใช้พิธีกรรมทางศาสนาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการโน้มน้าวประชาชนดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีเหล่านี้ก็มีความเข้าใจในระบบพรรคการเมืองแตกต่างกัน แต่โดยรวมนั้นเข้าใจในระดับไม่ลึกซึ้งนัก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากพรรคการเมืองมีบทบาทจำกัด ขาดการจัดตั้งองค์กรหรือสาขาพรรคในระดับท้องถิ่น บทบาทของพรรคการเมืองจึงแสดงออกโดยผ่านตัวแทนหรือผ่านทางผู้สมัครของพรรคในช่วงรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นส่วนใหญ่ โดยที่ความเข้าใจที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานภาพส่วนตัวที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยสำคัญโดยตรง แต่จะมีปัจจัยสำคัญมาจากระดับความสนใจทางการเมืองที่แตกต่างกันของผู้นำศาสนาแต่ละคนมากกว่า

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม



C130101 : MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD: PARTICIPATION/IMAM/KOTEB/BILAN

SIWAPORN THANA : PATTERN OF POLITICAL PARTICIPATION OF ISLAMIC LEADERS TOWARD POLITICAL PARTY SYSTEM IN PATTANI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. DR.PREECHA HONGKRILERT, Ph.D. 453 PP. ISBN 974-582-042-3

The objectives of this thesis are to find out how the three Islamic high leaders, Imam, Koteb, and Bilan in Pattani province, one of the four provinces in the South with most of people are Islamic, participate in political activities towards the political party system and whether their different socio-economic status has influence on their different degrees in political participation and thoughts about Thai political party system.

This thesis is descriptive study with two sources of data : documents and questionnaires answered by the leaders.

The study shows that the three Islamic high leaders in Pattani province have influence on election process. Political parties and candidates in election also need them to be their supporters and their "Huakanan" (canvassers of the candidates) if they want to win in election. Islamic people are faithful in traditional Islamism, so the three leaders are important or influential men in their communities. They are their leaders in doing any kind of public activities and in performing religious ceremonies.

As for the relation of the three leaders' socio-economic status to their political participation, this study shows that lacking deep knowledge and thorough understanding in the role of political parties in democratic form of government, they participate in political activities for a short period of time during election campaign. This phenomenon is consistent with the aspects of Thai political parties : lacking of local organization and playing limited roles in each election campaign moslly aiming at being a government. So it may be concluded that their different interest in politics results in their different degrees in participating in political activities. That is to say their different levels of socio-economic status is not a distinct influence on their different degrees of political participation.

ภาควิชา..... การปกครอง.....

ลายมือชื่อ..... นิต.....

สาขาวิชา..... การปกครอง.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2535.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สำเร็จดังเจตนาหมายที่ตั้งไว้ หากไม่ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ และการให้กำลังใจจากหลายๆ ท่าน ที่ผู้วิจัยต้องระลึกถึงคุณงามความดีของท่านเหล่านี้อยู่เสมอ นับตั้งแต่ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้กรุณาให้คำแนะนำหลายประการที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำงานครั้งนี้ ตลอดทั้งการให้อิสระในความคิดและการนำเสนอวิทยานิพนธ์อีกด้วย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และรองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนาวิรักษ์ ซึ่งกรุณาสละเวลาอันมีค่ามารับเป็นประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คำแนะนำ ข้อชี้แนะติ-ชม ของท่านทั้งสองนับว่ามีส่วนสำคัญทำให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณเสวีย์ คำสุข ที่ให้ข้อคิดและข้อมูลอันมีประโยชน์ยิ่งต่อการศึกษานี้ว่าที่ ร.ท. วีระเดช สุขเอียด คุณฉนกร ณะ ซึ่งได้มอบความรัก ความห่วงใย เอาใจใส่ต่อผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา และที่จะลืมเสียมิได้ขอขอบคุณผู้เฒ่าศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบข้อสัมภาษณ์ ชักถามต่างๆ อย่างดียิ่ง นำใจไมตรีจิตของท่านจะอยู่ในความทรงจำของผู้วิจัยตลอดไป

การศึกษานี้แห่งหาบัณฑิตนี้ คงไม่อาจบรรลุผลสำเร็จถ้ามิได้รับความสนับสนุนทางด้านทุนทรัพย์ตลอดระยะเวลาของการศึกษาจากคุณพ่อชิตโชค คุณแม่จรัส ณะ ผู้ซึ่งทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก รวมทั้งเป็นกำลังใจอยู่เบื้องหลังให้เกิดความเพียร และความพยายามที่จะก้าวต่อไปข้างหน้า ลูกขอบูชาพระคุณอันสูงสุดของท่านทั้งสองไว้ ณ ที่นี้

สิวาพร ณะ

2 ตุลาคม 2535



สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญรูปภาพ.....	๙
สารบัญแผนภูมิ.....	๙

บทที่

1	บทนำ.....	1
	สภาพทั่วไปและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	5
	ขอบเขตในการศึกษา.....	5
	ระเบียบวิธีในการศึกษา.....	7
	แนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	8
	สมมุติฐานในการศึกษา.....	11
	นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	12
	ข้อจำกัดในการศึกษา.....	13
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	14
	การนำเสนอผลงานการวิจัย.....	14
2	แนวความคิดและกรอบทฤษฎีในการศึกษา.....	17
	แนวความคิดและกรอบทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำศาสนาอิสลาม.....	17
	แนวความคิดและกรอบทฤษฎีเกี่ยวกับระบบพรรคการเมือง.....	38
	แนวความคิดและกรอบทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง.....	56
	สรุปแนวความคิดและกรอบทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำศาสนาอิสลาม, ระบบพรรคการเมือง และทัศนคติทางการเมือง.....	61
	งานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	ประวัติและบทบาทของพรุคการเมืองไทย..... 68
	ประวัติความเป็นมาของพรุคการเมืองไทย..... 68
	ระบบพรุคการเมืองไทย..... 82
	ปัญหาและอุปสรรคของระบบพรุคการเมืองไทย..... 84
	บทบาทพรุคการเมืองในจังหวัดปัตตานี..... 89
4	ผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี..... 101
	สภาพโดยทั่วไปของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้..... 101
	สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดปัตตานี..... 117
	ผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี..... 124
5	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี..... 125
	วิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง..... 125
	ยืนยันสมมติฐาน..... 147
6	สรุปการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะ..... 154
	สรุปการศึกษา..... 154
	ข้อเสนอแนะ..... 159
	บรรณานุกรม..... 163
	ภาคผนวก..... 174
	ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์..... 175
	ภาคผนวก ข. ตารางแสดงลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความสัมพันธ์กับผู้สมัครและพรุคการเมืองในด้านต่างๆ ของอิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น..... 179
	ภาคผนวก ค. บัญชีทำเนียบรายชื่อ มีสยิด อิหม่าม คอเต็บ และบิหลั่น ในจังหวัดปัตตานี.....
	ประวัติผู้เขียน..... 453

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี แยกตามรายอำเภอ.....	6
2	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง ผู้สมัคร และคะแนนเสียงที่ได้รับในการ เลือกตั้งทั่วไป 22 เมษายน 2522 ของจังหวัดปัตตานี.....	91
3	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง ผู้สมัคร และคะแนนเสียงที่ได้รับในการ เลือกตั้งทั่วไป 18 เมษายน 2526 ของจังหวัดปัตตานี.....	92
4	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง ผู้สมัคร และคะแนนเสียงที่ได้รับในการ เลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 ของจังหวัดปัตตานี.....	93
5	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง ผู้สมัคร และคะแนนเสียงที่ได้รับในการ เลือกตั้งทั่วไป 24 กรกฎาคม 2531 ของจังหวัดปัตตานี.....	94
6	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง ผู้สมัคร และคะแนนเสียงที่ได้รับในการ เลือกตั้งทั่วไป 22 มีนาคม 2535 ของจังหวัดปัตตานี.....	95
7	แสดงจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มาใช้สิทธิและบัตรเสียของจังหวัดปัตตานีในการ เลือกตั้งผู้แทนราษฎร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2476-ปัจจุบัน.....	96
8	แสดงรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดปัตตานีและพรรคการเมืองที่ สังกัด ตั้งแต่ปี 2476-ปัจจุบัน.....	97
9	ร้อยละของจำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด เมื่อปี พ.ศ.2531.....	110
10	แสดงพื้นที่ผลิตข้าว และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวนาปีใน 5 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ฤดูกาลผลิตปี พ.ศ.2528.....	112
11	แสดงพื้นที่ผลิตข้าว และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวนาปีใน 5 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ฤดูกาลผลิตปี พ.ศ.2528.....	113
12	แสดงจำนวนอำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล หมู่บ้านและประชากรในจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ.2533.....	119
13	แสดงจำนวนราษฎร และจำนวนบ้านของจังหวัดปัตตานี ในปี พ.ศ.2533....	121

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	แสดงมีสียัต และจำนวนคณะกรรมการประจำมีสียัต (อิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน) ของจังหวัดปัตตานีในช่วงปี พ.ศ.2534 แยกเป็นรายอำเภอ และกิ่งอำเภอ.....	122
15	แสดงจำนวนตัวอย่างแยกตามรายอำเภอ สัมภาษณ์ระหว่างเดือนมีนาคมถึง พฤษภาคม 2535.....	126
16	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับอิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 150 คน แยกตามสถานภาพทางด้านต่างๆ.....	128
17	สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในจำนวนที่แตกต่างกันของอิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน.....	149

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
1	กลุ่มผู้นำในสังคม.....	19
2	แผนที่ประเทศไทย.....	103
3	แผนที่ภาคใต้.....	104
4	แผนที่จังหวัดสตูล.....	105
5	แผนที่จังหวัดสงขลา.....	106
6	แผนที่จังหวัดปัตตานี.....	107
7	แผนที่จังหวัดยะลา.....	108
8	แผนที่จังหวัดนราธิวาส.....	109

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	โครงสร้างผู้นำในการปกครองตามหลักศาสนาอิสลาม.....	31
2	โครงสร้างของผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี.....	37
3	การก่อเกิดทัศนคติทางการเมืองของบุคคล.....	60